

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyaē ayōdhyākāṇḍē

॥ aṣṭapañcāśaḥ sargaḥ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ aṣṭapañcāśaḥ sargaḥ ॥

daśarathasyājñayā sumantrēṇa śrīrāmalakṣmaṇayōḥ
sandēśasya śrāvaṇam

pratyāśvastō yadā rājā
mōhāt pratyāgatasmṛtiḥ |
tadājuhāva taṃ sūtaṃ
rāmavṛttāntakāraṇāt ॥ 2.58.1 ॥

tadā sūtō mahārājaṃ
kṛtāñjalirupasthitaḥ |
rāmamēvānuśōcantaṃ
duḥkhasōkasamanvitam ॥ 2.58.2 ॥

vṛddhaṃ paramasantaptaṃ
navagrahamiva dvipam |
viniḥśvasantaṃ dhyāyanta -
masvasthamiva kuñjaram ॥ 2.58.3 ॥

rājā tu rajasā sūtaṃ
dhvastāṅgaṃ samupasthitam |

aśrupūrṇamukhaṃ dīna -
muvāca paramārtavat || 2.58.4 ||

kva nu vatsyati dharmātmā
vṛkṣamūlamupāśritaḥ |
sō'tyantasukhitaḥ sūta
kimaśiṣyati rāghavaḥ || 2.58.5 ||

duḥkhasyānucitō duḥkhaṃ
sumantra śayanōcitaḥ |
bhūmipālātmajō bhūmau
śētē kathamanāthavat || 2.58.6 ||

yaṃ yāntamanuyānti sma
padātirathakuñjarāḥ |
sa vatsyati kathaṃ rāmō
vijanaṃ vanamāśritaḥ || 2.58.7 ||

vyālairmṛgairācaritaṃ
kṛṣṇasarpaniṣēvitam |
kathaṃ kumārau vaidēhyā
sārdhaṃ vanamupāśritau || 2.58.8 ||

sukumāryā tapasvinyā
sumantra saha sītayā |
rājaputrau kathaṃ pādai -
ravaruhya rathād gatau || 2.58.9 ||

siddhārthaḥ khalu sūta tvaṃ
yēna drṣṭau mamātmajau |

vanāntaṃ praviśantau tā -
vaśvināviva mandaram || 2.58.10 ||

kimuvāca vacō rāmaḥ
kimuvāca ca lakṣmaṇaḥ |
sumantra vanamāsādyā
kimuvāca ca maithilī || 2.58.11 ||

āsitaṃ śayitaṃ bhuktaṃ
sūta rāmasya kīrtaya |
jīviṣyāmyayamētēna
yayātiriva sādhuṣu || 2.58.12 ||

iti sūtō narēndrēṇa
cōditaḥ sajjamānayā |
uvāca vācā rājānaṃ
sa bāṣpaparibaddhayā || 2.58.13 ||

abravīnmē mahārāja
dharmamēvānupālayan |
añjaliṃ rāghavaḥ kṛtvā
śirasābhipraṇāmya ca || 2.58.14 ||

sūta madvacanāt tasya
tātasya viditātmanaḥ |
śirasā vandanīyasya
vandyau pāḍau mahātmanaḥ || 2.58.15 ||

sarvamantaḥpuraṃ vācyam
sūta madvacanāt tvayā |

ārōgyamaviśēṣēṇa

yathārhamabhivādanam || 2.58.16 ||

mātā ca mama kausalyā

kuśalaṃ cābhivādanam |

apramādaṃ ca vaktavyā

brūyāścaināmidam vacaḥ || 2.58.17 ||

dharmanityā yathākāla -

magnyagāraparā bhava |

dēvi dēvasya pādau ca

dēvavat paripālaya || 2.58.18 ||

abhimānaṃ ca mānaṃ ca

tyaktvā vartasva mātṛṣu |

anurājānamāryāṃ ca

kaikēyīmamba kāraya || 2.58.19 ||

kumārē bharatē vṛtti -

rvartitavyā ca rājavat |

apyajyēṣṭhā hi rājānō

rājadharmamanusmara || 2.58.20 ||

bharataḥ kuśalaṃ vācyō

vācyō madvacanēna ca |

sarvāsvēva yathānyāyaṃ

vṛttiṃ vartasva mātṛṣu || 2.58.21 ||

vaktavyaśca mahābāhu -

rikṣvākukulanandanaḥ |

pitaraṃ yauvarājyasthō
rājyasthamanupālaya || 2.58.22 ||

atikrāntavayā rājā
mā smainaṃ vyaparōrudhaḥ |
kumāraraājyē jīvasva
tasyaivājñāpravartanāt || 2.58.23 ||

abravīccāpi mām bhūyō
bhṛśamaśrūṇi vartayan |
mātēva mama mātā tē
draṣṭavyā putragardhinī || 2.58.24 ||

ityēvaṃ mām mahābāhu -
rbruvannēva mahāyaśāḥ |
rāmō rājīvapatrākṣō
bhṛśamaśrūṇyavartayat || 2.58.25 ||

lakṣmaṇastu susaṅkruddhō
niḥśvasan vākyamabravīt |
kēnāyamaparādhēna
rājaputrō vivāsitaḥ || 2.58.26 ||

rājñā tu khalu kaikēyyā
laghu cāśrutya śāsanam |
kṛtaṃ kāryamakāryaṃ vā
vayaṃ yēnābhipīḍitāḥ || 2.58.27 ||

yadi pravrajitō rāmō
lōbhakāraṇakāritam |

varadānanimittam vā

sarvathā duṣkṛtam kṛtam || 2.58.28 ||

idaṃ tāvad yathākāma -

mīśvarasya kṛtē kṛtam |

rāmasya tu parityāgē

na hētumupalakṣayē || 2.58.29 ||

asamīkṣya samārabdham

viruddham buddhilāghavāt |

janayiṣyati saṅkrōśam

rāghavasya vivāsanam || 2.58.30 ||

aham tāvanmahārājē

pitṛtvaṃ nōpalakṣayē |

bhrātā bhartā ca bandhuśca

pitā ca mama rāghavaḥ || 2.58.31 ||

sarvalōkapriyam tyaktvā

sarvalōkahitē ratam |

sarvalōkō'nurajyēta

katham cānēna karmaṇā || 2.58.32 ||

sarvaprajābhirāmaṃ hi

rāmaṃ pravrajya dhārmikam |

sarvalōkavirōdhēna

katham rājā bhaviṣyati || 2.58.33 ||

jānakī tu mahārāja

niḥśvasantī tapasvinī |

bhūtōpahatacittēva

viṣṭhitā vismṛtā sthitā || 2.58.34 ||

adr̥ṣṭapūrvavyasanā

rājaputrī yaśasvinī |

tēna duḥkhēna rudatī

naiva māṃ kiñcidabravīt || 2.58.35 ||

udvikṣamāṇā bhartāraṃ

mukhēna pariśuṣyatā |

mumōca sahasā bāṣpaṃ

prayāntamupavīkṣya sā || 2.58.36 ||

tathaiva rāmō'srumukhaḥ kṛtāñjaliḥ

sthitō'bravīllakṣmaṇabāhupālitaḥ |

tathaiva sītā rudatī tapasvinī

nirīkṣatē rājarathaṃ तथाiva mām || 2.58.37 ||

*|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmikīyē ādikāvye
ayōdhyākāṇḍē aṣṭapañcāśaḥ sargaḥ ||*